

ומשנינן: נאמר שם "ואם לא יחפוץ האיש לקחת את יבמתו, ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים". והרי "יבמתו" אחד מיותר. אלא, ריבה הכתוב שאפילו יש שם עוד יבמה, מכל מקום, מתייבמת אחת משתיהן.

ותו מתקיף לה רבינא, ואיתימא רב שרביה: אלא מעתה שמיעטנו בפרשת כהן גדול מתיבת "ביתו" את הארוסה, שאינה נקראת בית אלא נשואה. אם כן, נאמר גם לגבי מצות יבום, שאם מת בעלה בעודה ארוסה לא תתייבם, שאף שם נאמר "בית אחיו".

ומשנינן: ביבום נאמר "לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר". ודרשנין: "החוצה" — לרבות את הארוסה! שגם אם עדיין לא כנסה בעלה המת לנשואין, אלא "חיצונה" היתה לו, מכל מקום, חייבת היא בייבום.

נאמר בפרשת אמור "והכהן הגדול מאחיו — לאביו ולאמו לא יטמא. ומן המקדש לא יצא, ולא יחלל את מקדש אלהיו".

ופירושו של הפסוק הוא, שהכהן הגדול, אם מתו עליו אביו או אמו או שאר קרובים, אסור לו להטמא להם, ואינו כשאר כהנים, שמצוה עליהם להטמא לקרוביהם.

ועוד הבדל יש בין כהן הדיוט לכהן גדול:

כהן הדיוט אינו עובד במקדש כשהוא אונן, ואם עבד עבודתו פסולה. ואילו כהן גדול אונן ממשיך בעבודתו

תנו רבנן: כהן גדול מקריב גם כשהוא אונן.

ואף על פי שהוא עובד את עבודת הקרבנות גם באנינותו, מכל מקום, לענין איסור אכילת קדשים באנינות — הנלמד ממה שנאמר

במעשר שני "לא אכלתי באוני ממנו" דינו שוה לכהן הדיוט, והוא אינו אוכל מהקדשים כשהוא אונן.

רבי יהודה אומר: כל היום.

והוינן בה: מאי, מהי המשמעות של "כל היום", שאמר רבי יהודה?

אמר רבא: לא נצרכה, אלא להשמיענו, שמצוה להביאו למקדש לעבודה כשהוא אונן — מתוך ביתו. כדי שיהיה עסוק בעבודת הקרבנות "כל היום", כדי להפיג צערו.

אמר ליה אביי לרבא: השתא, הרי מצינו לרבי יהודה שמחמיר בדיני אנינות, שאפילו באמצע העבודה אם נודע לכהן הדיוט שמת לו מת, אפוקי מפקינן ליה, מוציאים אותו מהעבודה, ואין מניחים לו לסיים את העבודה שהתחיל בה.

דתניא: כהן הדיוט שהיה עומד ומקריב על גבי המזבה, ושמוע שמת לו מת — מניח עבודתו, לפי שחלה עליו אנינות, ויוצא מן המקדש, דברי רבי יהודה.

רבי יוסי אומר: יגמור עבודתו שהתחיל בה, ואחר כך יצא מן המקדש.

ואילו את, רבא, אמרת שהקל רבי יהודה כל כך בדין אנינות עד שמייתנין ליה לכהן גדול כשהוא אונן, אפילו מתוך ביתו.

אלא, אמר רבא: מאי "כל היום" שאמר רבי יהודה —

לומר דבר הפוך:

אף על פי שמן הדין כשר הכהן הגדול לעבודה כשהוא אונן, מכל מקום החמירו חכמים שאינו עובד כל היום, כל עוד שהוא אונן מדאורייתא, גזירה שמא מתוך שאתה מתירו לעבוד אף על פי שהוא אונן, ישכח, ואף יאכל מן הקדשים.

ורק בלילה, שמן התורה כבר אינו אונן, כי סובר רבי יהודה שאנינות הלילה לאחר שנקבר המת היא רק מדברי סופרים — רק אז התירו לו חכמים להקריב.

אמר ליה רב אדא בר אהבה לרבא: וכי מי גזר רבי יהודה על כהן גדול אונן שלא יעבוד, משום שהוא חושש שמא יאכל מהקדשים?

הלא מצינו במשנתנו שלא חשש רבי יהודה לכך. כי,

והתנן: רבי יהודה אומר: אף אשה אחרת מתקינין לו לכהן הגדול, משום שחוששין שמא תמות אשתו.

ואי, אם אכן מייטא אשתו ביום הכפורים — עביד עבודה [משום שיש לו אשה אחרת], ואף על פי שנעשה אונן כשמתה אשתו.

ומוכח כי לא גזר רבי יהודה שלא יעבוד מחמת החשש שמא יאכל.

אמר ליה רבא: הכי השתא, התם [בעבודת יום הכפורים], לא גזר רבי יהודה שלא יעבוד באנינות, כיון דיום הכפורים הוא, שיום תענית הוא — דכולי עלמא לא קא אכלי.

ולכן, ודאי שהוא נמי לא אתי [לא יבוא] למיכל [לאכול] מתוך עבודתו.

אבל הכא [בשאר ימות השנה], דכולי עלמא, שאינם אוננים, כן אכלי, יש לחשוש כי מתוך שהוא עובד באנינות — הוא נמי אתי למיכל, כשאר כל אדם.

ומתוך קושייתו של רב אדא בר אהבה, ותירוצו של רבא, עולה, שאם מתה אשתו, אכן חלה עליו אנינות.

ותמהינן: וכי האי גונא, שמתה אשתו של כהן גדול ביום הכפורים — מי חיילא עליה אנינות כלל?

והא כבר מיגרשא קודם שמתה.

שהרי העמדנו למעלה, שנותן גט לאשתו על מנת שאכנס לבית הכנסת.

וכשרואה שהיא נוטה למות, ממהר הכהן הגדול להכנס לבית הכנסת כדי שיחול גיטה למפרע. ומעתה, כשמתה, שוב אינה אשתו, ולא חלה עליו אנינות.

ומשנינן: נהי דאנינות מן הדין לא חייל עליה.

מכל מקום אמרודי בצער על שמתה — מי לא אמריד!?

וגם צער זה מונע מלאכול בקדשים, כיון שהקדשים נאכלין בשמחה, דרך גדולה, שנאמר "לך נתתים למשחה". ודרשנין, שאוכלן כדרך שהמלכים אוכלים.⁽⁴³⁾

43. כן פירש"י, ובתו"י פירש שיש לחשוש שמתוך צערו ישכח שהוא תענית ויאכל ביום

מתניתין

כל שבעת הימים של פרישת הכהן הגדול, הוא זורק את הדם של קרבן התמיד, ומקטיר את הקטורת, ומיטיב את הנרות, ומקריב את הראש ואת הרגל.⁽⁴⁴⁾

ואילו בשאר כל הימים של השנה, אם רצה הכהן הגדול, להקריב — מקריב.

לפי שכהן גדול מקריב כל חלק שיבחר בו, בראש. שהוא קודם לכולם, ואף המשמר שעובד באותה שעה אינו יכול לעכב בידו.

וכמו כן הוא נוטל חלק באכילת קדשים — בראש, קודם לכולם.

גמרא:

והוינן בה: כמאן תנא היא משנתנו?

אמר רב חסדא: משנתנו היא דלא כרבי עקיבא.

דאי רבי עקיבא — הא אמר: טהור ש"נפלה" עליו הזאה, שהזו עליו מי אפר פרה אדומה — טמאתו!

וכיון ששנינו לעיל [ח א] שמזים על הכהן [אפילו אם הוא טהור] בימי פרישתו, הרי הוא נטמא אז מההזאה עד שיטבול ויעריב שמשו.

ואם כן, היכי עביד עבודה בשבעת הימים האלה!?

דתניא: [במדבר יט יט] "והזה הטהר על הטמא".

למדנו מיתור המילים "על הטמא", שהרי ברור בענין הזה שמזים על הטמא, כי רק אם הזה על הטמא — הרי הוא טהור.

אבל, ואם הזה על הטהור — הרי הוא טמא, דברי רבי עקיבא.

וחכמים אומרים: יתור המילים "על הטמא" בא ללמדך ענין אחר:

איין הדברים הללו של הזאת מי חטאת אמורין להחשב כהזאה אלא במזה על דברים המקבלים טומאה, אך הזאה על דברים שאינם מקבלים טומאה אינה נחשבת הזאה, ולכן אם טבל את האזוב במי חטאת והזה על דבר שאינו מקבל טומאה, נפסלו שירי המים שנותרו באזוב.⁽⁴⁵⁾

מאי היא, היכן מצינו דין זה?

כדתנן: אין הזאת מי חטאת מטהרת אלא אם כן היזו את המים בכונה על האדם כדי לטהרו.

ואם אירע שנתכוון להזות מי חטאת על הבהמה, והזה על האדם, שהיא הזאה בלי כונה, שאינה מטהרת, הרי:

אם יש [נותרין] באזוב מים — יחזור וישנה

הכפורים.

44. עיין ברש"ש ובשפת אמת אודות הדלקת הנרות

45. רש"י. הריטב"א מבאר שטעמו של רש"י הוא שנפסלו המים באותה הזאה משום שנעשתה בהם "מלאכה".

הזאה נוספת מהמים שנותרו באזוב, על האדם.

אך אם אירע שנתכוון להזות על האדם, והזה על הבהמה — הרי אפילו אם יש מים באזוב — לא ישנה להזות על האדם מהמים שנותרו באזוב.

ומבאר הגמרא: מאי טעמא דרבי עקיבא הסובר שהזאת מי חטאת על אדם טהור מטמאת אותו?

נכתוב רחמנא "והזה הטהר עליו",

מאי "על הטמא", והרי פשיטא שמזים על הטמא כדי לטהרו!

אלא, שמע מינה: רק אם מזים על הטמא הרי הוא טהור. ואילו אם מזים על הטהור הרי הוא טמא.

ואילו רבנן סוברים: האי יתור של "על הטמא" — לדברים המקבלים טומאה הוא דאתא, שרק בהם נחבת הזאתו להזאה, וכמבואר.

אבל הכא, בהזאה על הטהור — קל וחומר הוא!

אם מזים על הטמא הרי הוא נעשה טהור.

כשמזים על הטהור — לא כל שכן שישאר בטהרתו, ולא יטמא.

רבי עקיבא סובר: היינו דקאמר שלמה [קהלת ז]: אמרתי על פרשת פרה אדומה: אחכמה להבינה, ועדיין הבנתה היא רחוקה ממני!

ורבנן: ההוא קרא, שאמר שלמה שלא זכה

להבין, מתייחס למזה מי חטאת, ולמזין עליו — שהוא טהור, ואילו הנוגע בהן — טמא.

ותמהה הגמרא: וכי מזה מי החטאת הוא נשאר טהור?

והרי כתיב [במדבר יט כא]: ומזה מי הנדה — יכבם בגדיו!

ומשנינן: מאי "מזה" — זה נוגע.

ופרכינן: והכתיב גם מזה, והא כתיב גם נוגע.

ואם כן לא יתכן שהמזה הוא הנוגע.

ועוד יש להקשות: הרי מזה — בעי כיבוס בגדים, ואילו נוגע — לא בעי כבוס בגדים.

אלא, כך יש לתרץ: מאי מזה — נושא מי החטאת.

ומקשינן: אם כן, ונכתוב רחמנא נושא מי הנדה, ומאי טעמא כתיב מזה מי הנדה?

ומשנינן: הא קא משמע לן הכתוב בנוקטו לשון "מזה" — דבעינן שיעור הזאה לטמאות את נושא מי הנדה.

ופרכינן: הניחא למאן דאמר הזאה צריכה שיעור, שפיר נקט הכתוב לשון הזאה ללמד על שיעור הנשיאה המטמא.

אלא למאן דאמר שהזאה אין צריכה שיעור — מאי איכא למימר?

ומשנינן: אפילו למאן דאמר הזאה אין צריכה שיעור — הני מילי להזאה אנכא דנברא על גב האדם כדי לטהרו.

אבל במנא, בכלי שטובלים בו את האיזוב במי החטאת, **צריכה** ההזאה **שיעור**, שצריך שיהיה בכלי מים בשיעור מסוים, ושיעור זה צריך להיות בנשיאת המים.

דתנן: כמה יהא בהן במי החטאת שבכלי י"ד-ב **ויהא בהם כדי הזאה — כדי שיטביל ראשי גבעולין במים, ויזה מהם.**

והיינו, שיהיה במים שיעור כזה שיספיקו הגבעולין לספוג בתוכם מהמים, ויוכלו להזות מהם, מעבר למה שספגו.

אכזי אמר: אפילו תימא משנתנו רבי עקיבא היא, שפיר יכול הכהן הגדול לעבוד כל שבעה, על אף שנטמא ממי ההזאה.

וכגון **דעביד עבודה כוליה יומא, ולפניא**, לפנות ערב, **מדו עליה, וטביל לפני השקיעה**, ואז **עביד "הערב השמש"**, ושוב יכול לעבוד למחרת בבוקר עד לפנות ערב, ומזים עליו, וטובל.

שנינו במשנה: **ומקטיר את הקטורת ומטיב את הנרות.**

אלמא, מקטיר קטורת ברישא, תחילה, וחדר נרות.

ורמינהו ממסכת תמיד, ששנינו בה בשלש משניות, בזו אחר זו, מה היה עושה כל מי שהיה זוכה בגורל הפיס:

מי שזכה בפיס בדישון מזבח הפנימי, היה עושה... ומי שזכה בגורל במנורה היה עושה... ומי שזכה בקטורת...

ומוכה שהנרות קודמות לקטורת, ההיפך ממשנתנו.

אמר רב הונא: מאן תנא מי הוא התנא השונה את המשניות במסכת תמיד — **רבי שמעון, איש המצפה הוא**, שמצינו אותו בכרייתא כשהוא שונה הלכות סדר התמיד.

ופרכינן: **והא איפכא שמעינן ליה**, שרבי שמעון איש המצפה אינו זה שלפיו נשנות המשניות במסכת תמיד, אלא הוא חולק על האמור במשנה בסדר תמיד.

דתנן במשנה במסכת תמיד: בא לו הכהן הזורק את דם התמיד על המזבח, **לקרן מזרחית צפונית — נותן, זורק שם את הדם**, ומתנת הדם מתפשטת וניכרת על המזבח **מזרחה צפונה.**

ואחר כך מדלג על הקרן הסמוכה ומגיע לקרן הנגדית, **מערבית דרומית — ונותן את הדם בזריקה אחת, מערבה דרומה.**

וכך הוא הדין בכל העולות, שנותן מתן דמים "שתיים שהן ארבע" על שתי הקרנות הללו, בשתי זריקות בלבד.

ותני בכרייתא עלה דמשנה זו:

רבי שמעון איש המצפה משנה את סדר הזריקה בקרבן התמיד משאר זריקת דם העולות:

תחילה הוא אמנם עושה ככל קרבנות עולה, שמביא את דם התמיד לקרן **מזרחית צפונית** — **ונותן זורק את הדם מזרחה צפונה.**

אך במתן הדם השני בקרבן התמיד הוא מפצל את הנתינה, שמפסיק בין זריקת הדם לשני הצדדים.

בהגיעו לקרן **מערבית דרומית** — **נותן את הדם תחילה רק מערבה.**